

Un de cinc. De tots els referèndums que s'han celebrat al Principat des del 1975, només en un ha guanyat el no. Només en un els catalans han optat per rebutjar la posició oficial. De moment, doncs, la història diu que sí.

Des de la mort de Francisco Franco, el 20 de novembre del 1975, fins a l'actualitat, a Catalunya s'han produït un total de cinc referèndums tant a àmbit autonòmic com englobats a tot l'estat. A l'espera de saber els resultats del sisè, el 18 de juny, la història recent mostra que només en una de les consultes —la de l'OTAN— els catalans del Principat van contradir la posició oficial/institucional propugnada pel govern de torn. En menys d'un mes se sabrà si es continua en aquesta línia i guanya el sí (posició dels partits de la Generalitat, i del Govern espanyol, a més de CiU), o si, pel contrari, com l'any 1986, surt victoriós el no (amb el suport de la major part de l'independentisme i PP).

Obertura sense ruptura. El 15 de desembre del 1976, el president del Govern espanyol Adolfo Suárez va convocar un referèndum sobre la reforma política consistent a convocar eleccions per sufragi universal, directe i secret al Congrés i al Senat abans del 30 de juny del 1977, tot i que, a la vegada, el dirigent va donar a entendre als alts comandaments de l'exèrcit que no es legalitzaria el PCE i que el Govern controlaria el procés de transició i les eleccions perquè els resultats no fossin

La història al costat del sí

contraris als interessos militars i econòmics de l'estat. L'opció defensada pel Govern, el vot afirmatiu, va arrasar amb un 93,37% dels vots, mentre que l'abstenció, propugnada pels partits d'esquerra, desencantats de no haver aconseguit una ruptura real amb el franquisme, va ser del 25,9% del total del cens. Pel que fa als centristes, la majoria donaven llibertat de vot o ni tan sols es manifestaven, mentre que el no va aconseguir tan sols el 2,11% de vots.

La contundència de les dades va accelerar un procés que era ja irreversible i, tan sols dos anys més tard, el 6 de desembre del 1978, va produir-se una nova consulta popular, aquesta vegada, per aprovar o rebutjar la Constitució espanyola. Amb una participació del 67,91%, semblant a la de l'estat, el sí va guanyar amb més del 90% dels vots,

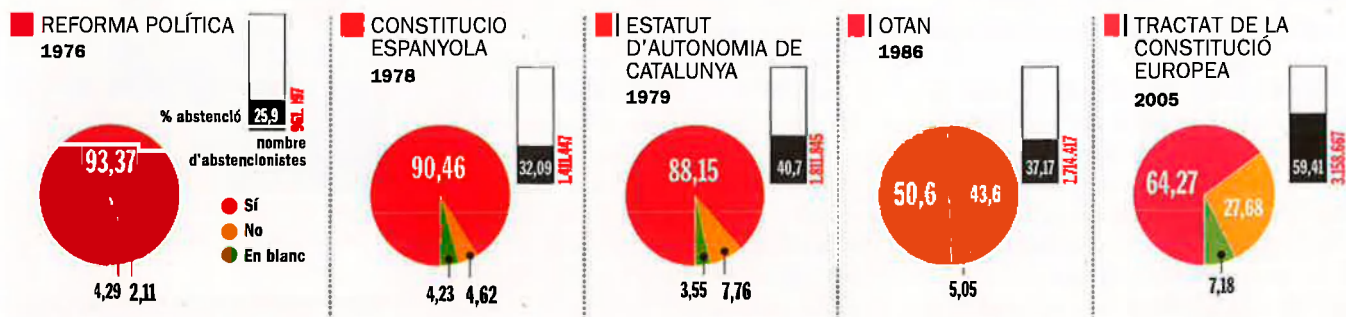
mentre que el no (defensat, entre d'altres, per ERC) va assolir-ne el 4,62%. La resta de partits amb representació, des del PSUC fins a Alianza Popular (AP), van estar amb el sí, tot i que el darrer tan sols el va "recomanar" i, de fet, aquesta decisió li va reportar diverses escissions.

La darrera consulta de l'època, la de l'Estatut català, va celebrar-se el 1979 amb una abstenció considerable (més del 40%), propugnada per diversos partits d'esquerra a causa de les retallades del text estatutari en el seu tràmit a Madrid. D'altra banda, els partits catalans amb representació parlamentària (inclosa ERC), van apostar pel sí, opció que va aconseguir el 88,15% dels vots, davant un 7,76% que van anar a parar al no.

OTAN: Catalunya diu no. Van haver de passar set anys perquè es produís una nova consulta popular a Catalunya. El 1986, el Govern de Felipe González va convocar un referèndum sobre la permanència de l'estat espanyol a l'OTAN, després d'haver-hi entrat l'any 1982 per mà de l'executiu de Leopoldo Calvo Sotelo. Aleshores, el PSOE era contrari que l'estat passés a formar part de l'aliança atlàntica, però en entrar al govern, els socialistes van passar de l'"OTAN, d'entrada no", a defensar-ne la permanència. A la consulta, Felipe González s'hi jugava el prestigi, i les expectatives no eren gaire bones. Les enquestes eren molt desfavorables als seus interessos, tots els partits a l'esquerra del PSOE van fer una forta campanya pel no, CiU va donar llibertat de vot i Alianza Popular va propugnar l'abstenció perquè al seu pa-

Referèndums a Catalunya

Dades en percentatge

Font: Departament de Governació i Administracions Públiques de la Generalitat de Catalunya

Imatge de la campanya pel referèndum sobre l'OTAN, el 1986. En aquesta ocasió a Catalunya va guanyar el no, a diferència de la resta dels Països Catalans i de l'estat.

rer el referèndum era en realitat un plebiscit al Govern de González. Davant d'aquest panorama, el resultat a Catalunya va trencar amb la dinàmica del sí mantinguda anteriorment, i un 50,6% dels vots van ser per al no a l'OTAN, enfront d'un 43,6% que va recollir el sí. Tot i això, als resultats globals de l'estat el vot afirmatiu va superar el negatiu i l'estat espanyol va continuar sent membre del Tractat de l'Atlàntic Nord.

Constitució europea o el triomf de l'abstenció. El darrer referèndum celebrat al Principat va ser el de la Constitució europea, el febrer del 2005, i tot i que el sí va ser l'opció més votada, el vertader guanyador de la consulta va ser l'abstenció. La baixa participació, de poc més del 40% del total del cens, va deixar palesa la indiferència i la distància entre la població i els moviments polítics a escala europea, a més de ser un cop dur al procés que es va seguir per elaborar el text, del tot allunyat de la població.

Pel que fa als resultats, el vot afirmatiu va guanyar a Catalunya amb força diferència respecte del no (un 64,27% contra un 27,68%), tot i que la distància va ser menor que a l'estat espanyol (76,96% de sí respecte a

El mite del no basc a la Constitució

S'ha comentat diverses vegades, en fer referència a la consulta popular del 1978, que els bascos van votar contràriament a la Constitució. La realitat, però, és que el sí va obtenir més del 70% dels vots, mentre que el vot negatiu no arribava al 24%. Tot i això, és cert –i aquí és on hi ha la confusió– que l'abstenció, defensada pel PNB, –el referent polític de CiU al País Basc–, va ser altíssima (més del 55%) i que va ser l'opció de molts bascos per mostrar

L'expresident del PNB, Xabier Arzalluz. El nacionalisme basc sempre ha utilitzat l'alt índex d'abstenció al referèndum de la Constitució al País Basc per rebutjar la carta magna espanyola.

el seu rebuig a la Constitució. Amb una participació tan baixa, doncs, la legitimitat dels resultats quedà en dubte per alguns sectors i ha servit d'argument polític al nacionalisme basc sempre que ha volgut desvincular-se de l'anomenat "consens constitucional". Aquest exemple posa els pèls de punta als partidaris de la proposta d'Estatut que ara es presenta a Catalunya.

17,07% de no). Aquest resultat s'explica perquè, a més de les crítiques al text que venien des de l'esquerra del PSOE –extensibles a tot l'estat–, per a certs sectors la Constitució representava l'Europa dels estats i no reconeixia suficientment els pobles que hi ha al seu

interior. Així, ERC i ICV van posicionar-se contràriament al text, mentre que la resta de partits amb representació parlamentària –CiU, PSC i PP– van apostar pel sí.

Joan Serra